

Oponentský posudek disertační práce

Mgr. et Mgr. Marie Kovářičková: Využití houslové hry v hudební výchově žáků staršího školního věku s aplikací metody Colourstrings

Studijní obor: Hudební teorie a pedagogika

Oponent: doc. PaedDr. Marie Slavíková, CSc.

1. Aktuálnost zvoleného tématu

Hra na nástroj je jednou z hlavních kompetencí učitele hudební výchovy na všech typech a stupních škol, vyučujících všeobecnou hudební výchovu. Mezi klasické hudební nástroje, užívané učiteli v hudební výchově, tradičně počítáme i housle. Housle však patří k nejobtížněji zvladatelným nástrojům a hra na ně klade značné nároky na technickou přípravu učitele. V didaktické literatuře (Sedlák, aj.) je sice vyzdvihována kvalita jejich zvuku (ušlechtilý tón schopný barevné a dynamické modulace, blízký tónu dětského hlasu, což je významné zejména pro žáky 1. stupně základní školy), ale zároveň jsou zdůrazněny problémy s houslovou intonací, vyžadující vysokou hudebnost houslisty a dlouhodobé studium hry na nástroj. Problematické jsou možnosti harmonických doprovodů písní, hra partitur a uvádějí se i další nedostatky houslové hry, zejména pro výuku hudební výchovy na vyšších stupních škol, kde je již potřeba stimulovat rozvoj harmonického cítění prostřednictvím akordické hry větší než na 1. stupni základní školy.

Autorka disertační práce předpokládá u učitelů – houslistů, vyučujících hudební výchovu na 2. stupni základních škol a na gymnáziích, k nimž svoji práci směřuje, dovednosti na úrovni schopného konzervatoristy. Jaké je u nás přibližně početní zastoupení takto vybavených učitelů všeobecné hudební výchovy – pokusila se to autorka zjistit? (**dotaz k obhajobě**)

2. Splnění cíle disertace

Předkládaná disertační práce si klade za cíl „vytvořit na základě poznatků o metodě *Colourstrings* soubory modelových aktivit, které po ověření v pedagogické praxi přispějí v souladu s požadavky *Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání k optimalizaci hudebního vzdělávání žáků staršího školního věku*“ (s. 10). Jedná se tedy o využití houslové metody v kolektivním hudebním vzdělávání na 2. stupni základní školy. Samo toto spojení – metody pro výchovu malých houslistů s prostředím všeobecné hudební výchovy na základní škole – vzbuzuje pochybnosti, zda je jako základní záměr reálné. Cíle houslového

vzdělávání jsou od cílů všeobecné hudební výchovy na 2. stupni základní školy značně odlišné. Autorka se přesto snaží celou svou práci hledat prvky metody Colourstrings, jimiž – jak je přesvědčena – může přispět k modernizaci současné naší hudební výchovy a pomoci učitelům-houslistům zvyšovat tvořivost, motivovanost a celkovou hudebnost žáků. Přitom inovativní prvky z evropských metod jsou i u nás již dobře známé z metodik Orffa, Kodálye, aj.

Po stránce strukturální je disertační práce logicky a přehledně členěna do sedmi hlavních kapitol s řadou podkapitol. Celkový rozsah je 178 stran včetně Úvodu a Závěru. Práce je doplněna rozsáhlou přílohou částí, obsahujících převážně osobnostní profily, dotazníky k vlastnímu výzkumu a obrazové přílohy. Bohatý je i seznam odborné literatury a elektronických zdrojů.

V **1. kapitole** Mgr. et Mgr. Kovářičková objasňuje východiska k řešení disertační práce, včetně posouzení dosavadního stavu řešení problematiky tématu. Ve **2. kap.** charakterizuje a srovnává významné české houslové školy, některé z nich jsou známé i v zahraničí. V **kap. 3** autorka charakterizuje houslovou metodu Colourstrings, přibližuje též její postupy při osvojování hudebně naukových poznatků žáků – houslistů, výuku notace, způsoby solmizace, rozvoje rytmického citění aj., jakými je pracováno při výuce houslistů. Poukazuje přitom na přístupnost metody pro děti, její respektující charakter k osobnosti dítěte, bez prvků nadměrné pedagogické manipulace, naopak hra na nástroj má být radostná a pozitivně motivovaná. S tímto lze zcela souhlasit i v našich vzdělávacích podmínkách na základních uměleckých školách. Co se týče využití metody v praxi hudební výchovy na školách základních, opět zde vyvstává otázka, zda přece jen metoda Colourstrings se svými výukovými prvky, technikami, není určena především dětem nadaným nebo aspoň s vyšší mírou hudebnosti (viz i v textu s. 52, 3. odst.), protože z logiky věci u výuky houslí nevytrvá dítě, které by nemělo vysokou míru hudebnosti. **Toto by měla autorka rovněž pojednat u obhajoby.**

V **kap. 4** je uvedena bibliografie autora metody G. Szilvaye, v **kap. 5** je přiblížena a hodnocena aplikace houslové metody Colourstrings v uměleckém vzdělávání žáků u nás a ve světě. Autorka seznamuje s výsledky svého dotazníkového výzkumného šetření, z něhož získala stanoviska pedagogů houslové hry k této metodě.

Kap. 6 a 7 jsou věnovány otázkám žáků staršího školního věku v oblasti všeobecné hudební výchovy a přenosu houslové metody Colourstrings do výuky žáků na základní škole. V kap. 7 autorka zpracovala vlastní návrhy modelových situací pro výuku hudební výchovy (*Kolem světa s rytmy, Zpěvem k radosti, Housle v setkávání s hudebními formami*). Z charakteristiky i zpracování modelových situací je patrná velmi dobrá orientace autorky v didaktice hudební

výchovy a v realizaci jejích tvořivých i aktivizačních principů vůči žákům. K naplňování cílů hudební výchovy využívá tvořivým pedagogickým způsobem právě hry na housle. U učitele houslisty autorka předpokládá, že bude schopen využívat nástroje při mnoha výukových činnostech, jako jsou: rozezpívání žáků (chromatické posuny modelů pěveckých cvičení), interpretace houslových skladeb, doprovodu hudebně pohybových her, elementární houslová improvizace melodií a harmonických doprovodů, atd. (s. 126-127). Opět zde musím vznést **otázku k obhajobě**, zda autorka počítá s reálným množstvím učitelů hudební výchovy na 2. stupni ZŠ, kteří by dokázali takto technicky zvládat hru na housle a navíc byli motivováni hrát houslové doprovody i k písňím populárním a k hudbě soudobých populárních kapel, jejichž skladby žáci 2. stupně ZŠ preferují. Chápala bych doplnění houslí ve výuce ještě jiným klasickým nástrojem v ruce učitele, např. klávesovým nebo kytarou, akordeonem, apod., avšak o tom jsem zmínku v textu nenalezla.

V podkap. 7.3 autorka předkládá výsledky výzkumného ověření souborů modelových situací k rozvoji hudebnosti žáků, kdy pracovala metodami teoretickými (analýza, syntéza, metoda deskriptivní, metoda modelování) a metodami empirickými (pozorování, rozhovor, dotazník, didaktický experiment). Nejvíce pozornosti je věnováno ověření hudebních aktivit ze souborů tří modelových situací, kdy porovnává výsledky u experimentální a kontrolní výzkumné skupiny žáků. Autorka kriticky zhodnotila navržené modely, výsledky shrnula do přehledných grafů a tabulek. Zvolené **(3.) metody disertace** považuji za vhodné a přiměřené cílům práce.

4. Jazyková a formální stránka disertační práce jsou na výborné úrovni. Text je přehledně členěný a logicky strukturovaný, vyjadřování je na požadované odborné úrovni, jasné, věcné a srozumitelné.

5. Význam pro společenskou praxi a další rozvoj vědy je patrný zejména v přiblížení metody Colourstrings české pedagogické veřejnosti a ve zpracování konkrétních příkladů využití ve výuce, s následným výzkumným ověřením.

Celkové hodnocení: domnívám se, že disertační práce Mgr. et Mgr. M. Kovářičkové i přes výše uvedené připomínky je napsána kvalitně, pečlivě, a odpovídá požadavkům kladeným na úroveň disertačních prací. Doporučuji disertační práci k obhajobě.